

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»

ОДЕСА
ОНУ
2024

УДК 378.147.091.33 - 027.22: 59.9 (072)

H15

Укладачі:

А. Х. Гудімова, доктор філософії зі спеціальності 053 Психологія, доцент кафедри соціальної психології, заступник декана ФПСР Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

О. С. Данілова, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної та клінічної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

Л. М. Дунаєва, доктор політичних наук, професор кафедри соціальної роботи, декан ФПСР Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

О. І. Кононенко, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою факультету
психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 5 від 21 лютого 2024 р.*

H15 **Навчальна практика** [Електронний ресурс] : електрон. метод. рек. для здобув. першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. 053 «Психологія» / уклад.: А. Х. Гудімова, О. С. Данілова. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. – 25 с. – 1 МБ.

Методичні рекомендації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» містять передмову, зміст самостійної роботи, завдання, вимоги до оформлення документації, список літератури для роботи з періоджерелами.

Методичні рекомендації призначено для здобувачів денної та заочної форм навчання за спеціальністю 053 «Психологія», можуть бути використані викладачами відповідних кафедр як рекомендації до керівництва навчальною практикою.

УДК 378.147.091.33 - 027.22: 59.9 (072)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	5
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	8
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	9
ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	11
ЗАХИСТ ПРАКТИКИ	13
ЛІТЕРАТУРА	14
ДОДАТКИ	16

ПЕРЕДМОВА

Навчальна практика є обов'язковим освітнім компонентом в освітній програмі підготовки фахівців за спеціальністю 053 «Психологія». Навчальна практика доповнює теоретичні знання практичним досвідом та знайомить здобувачів з різними аспектами роботи психолога.

Наведені нижче методичні рекомендації до проходження навчальної практики здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розроблені на основі чинного законодавства України, нормативних документів Міністерства освіти і науки України, Положення про порядок проведення практики здобувачів вищої освіти в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова.

Завдання навчальної практики:

- забезпечення здобувачів додатковою інформацією про обрану професію, розвиток професійної ідентичності майбутніх психологів, відповідального ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- ознайомлення здобувачів з основними напрямками діяльності практичного психолога (діагностика, профілактика, корекція, навчальна діяльність, консультування, зв'язки з громадськістю, просвіта) у закладах різного типу, з його функціональними обов'язками, умовами роботи, документацією;
- закріплення та практичне використання здобувачами теоретичних знань з фахових дисциплін;
- формування та закріплення у здобувачів вміння складати програму спостереження;
- ознайомлення із технологією проведення опитування, методами кількісної і якісної обробки даних;
- розвиток вміння пошуку інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення завдань практики;
- оволодіння вміннями викладати здобуті результати у вигляді звітів, презентацій.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна практика є необхідним елементом підготовки кваліфікованих психологів. Практика знайомить здобувачів з реальними умовами роботи психолога в різних сферах діяльності. Проходження навчальної практики здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» відбувається на третьому курсі у шостому навчальному семестрі з відривом від навчання та триває два тижні.

Навчально-методичне керівництво практикою здійснюється на кафедрі соціальної психології факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова.

Навчальна практика проводиться в структурних підрозділах і на базах університету, а також на інших базах.

За період проходження практики здобувачі ознайомлюються з посадовими обов'язками психолога відповідної організації, з нормативними правовими актами, що регулюють діяльність психологічної служби (освітніх установ, міських, окружних та муніципальних центрів психологічної та соціально-психологічної реабілітації, адаптації, психологічної підтримки та профорієнтації), поглиблюють теоретичні знання практичною діяльністю, зокрема, проведенням емпіричного дослідження психічних процесів та явищ особистості.

Мета навчальної практики – удосконалити теоретичні знання та набути практичних навичок з реалізації психологічного дослідження.

Завданням навчальної практики є отримання первинних професійних умінь та навичок із загально-професійних та профільних дисциплін.

Керівник-методист практики зобов'язаний:

- при підготовці до проведення практики ознайомити студентів з програмою практики, визначити завдання та програмні результати;
- проконтролювати підготовленість бази та об'єктів практики;

- систематично контролювати виконання програми практики студентами згідно з індивідуальними графіками;
- проводити консультації для студентів з організаційних, методичних питань практики;
- контролювати ведення звітної документації навчальної практики студентів та написання звіту;
- інформувати кафедру про результати проходження студентами навчальної практики.

Обов'язки керівника від бази практики:

- сприяти створенню сприятливих умов для проходження студентами навчальної практики;
- безпосередньо перед початком практики провести інструктаж з техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежної безпеки;
- ознайомити студентів із основними аспектами діяльності практичного психолога у даному закладі, з його функціональними обов'язками, планом, умовами роботи, документацією;
- ознайомити студентів-практикантів із їхніми функціональними обов'язками;
- контролювати дотримання студентами правил внутрішнього розпорядку установи, що є базою практики;
- перевіряти звіти студентів за результатами проходження ними практики;
- надавати допомогу студентам при виконанні поставлених перед ними завдань.

Обов'язки здобувача-практиканта:

- ознайомитись з програмою практики і змістом робіт, які він виконуватиме, пройти на базі практики інструктаж про порядок її проходження та з техніки безпеки, протипожежної безпеки, виробничої санітарії і запобігання нещасним випадкам, одержати від керівника практики необхідні документи (завдання, методичні рекомендації тощо);

- прибути на базу практики точно в термін, встановлений наказом ректора;
- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку і режиму робочого часу за місцем проходження практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, та вказівки її керівника;
- взяти участь на настановній нараді з питань проходження навчальної практики, які проводить деканат факультету, а також у підсумковій конференції за результатами практики;
- погодити і представити до затвердження керівнику-методисту практики календарний план роботи, і під час практики дотримуватись термінів його виконання;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- у триденний термін після закінчення проходження практики подати на кафедру звітну документацію про результати проходження навчальної практики;
- виступити зі звітом про результати проходження практики на підсумковій конференції.

Права студента-практиканта:

- отримати необхідну консультацію з організаційних і методичних питань у керівника практики фахової кафедри та психолога з бази практики;
- з дозволу психолога від бази практики бути присутнім на психологічних тренінгах, психологічному консультуванні, круглих столах, семінарах та інших заходах, у яких він бере участь;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення підготовки студентів до навчальної практики, її організації та проведення;
- з причин захворювання чи інших обставин, що перешкоджають студенту успішно пройти практику, йому надається право повторно пройти практику без відриву від навчання (за умови подання довідки, лікарняного листа);

- якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то навчальний заклад надає йому можливість проходження практики повторно через рік. Можливість повторного проходження практики через рік надається і студенту який на підсумковому заліку отримав негативну оцінку.

Перед здобувачами ставляться різні види та класи завдань професійної діяльності, види умінь та рівні їх сформованості, представлені у стандарті вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

1. Настановна конференція відбувається перед початком проходження навчальної практики задля ознайомлення здобувачів з: метою та змістом практики, індивідуальними завданнями та формами звітності; зразками та вимогами щодо оформлення звітної документації; графіком консультацій, формою контролю та критеріями оцінювання практики.
2. Ознайомлення з нормативними документами, що регламентують організацію роботи психолога відповідної організації.
3. Ознайомлення з напрямками роботи психолога-діагноста на базі практики.
4. Участь у групових заняттях, відпрацювання форм роботи психолога з групою. Здійснення записів та узагальнення основних рекомендацій керівника практики щодо проведення різних форм групової роботи.
5. Ознайомлення з основними напрямками професійної діяльності психолога при індивідуальній роботі з клієнтом / учасником психологічного дослідження.
6. Виконання індивідуального завдання.
7. Підбивання підсумків проходження навчальної практики. Підготовка звітної документації про проходження практики.
8. Захист практики.

Тематика індивідуального творчого завдання

1. Психодіагностика індивідуально-типологічних особливостей особистості.
2. Психодіагностика емоційно-вольової сфери.
3. Психодіагностика пізнавальних психічних процесів.
4. Психодіагностика інтелектуальної сфери та креативності.
5. Психодіагностика особистості. Діагностика типології та рис особистості.
6. Психодіагностика адаптивності-дезадаптивності особистості.
7. Психодіагностика мотиваційно-ціннісної сфери особистості.
8. Психодіагностика сфери самосвідомості.
9. Діагностика міжособистісних взаємин.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

I. Підготовчий етап

За тиждень до початку навчальної практики проводиться настановна конференція, де керівниками-методистами практики визначаються мета, завдання, тематику індивідуальних творчих завдань, які повинен реалізувати практикант, проводиться інструктаж з техніки безпеки на робочому місці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку організації, а також демонструється календарно-тематичний план проходження навчальної практики здобувачами.

На даному етапі здобувачами здійснюється огляд нормативно-правових документів та вивчення особливостей діяльності організації. Керівник практики ознайомлює з особливостями організації роботи зі службовими документами та з інформаційною безпекою.

II. Основний етап

Кожен здобувач працює за індивідуальним планом, робочий час практиканта визначається правилами трудового розпорядку бази практики. Індивідуальний план будується відповідно до календарно-тематичного плану проходження навчальної практики задля максимального розкриття функцій, які

виконує психолог у своїй практичній діяльності. З огляду на зазначені умови індивідуальний план здобувача-практиканта повинен бути спрямований на формування вмінь та навичок саме у психодіагностичній діяльності, яка передбачає: психологічне обстеження клієнта, визначення його проблем та формулювання психологічного висновку.

Практика починається ознайомленням з організаційною структурою бази практики, знайомством з нормативними правовими актами, що регулюють діяльність психологічної служби. Практиканти досліджують розподіл обов'язків посадових осіб та їх посадові інструкції, знайомляться та аналізують професійну діяльність психолога у психологічній службі. Обов'язковим документом, який практикант веде під час проходження навчальної практики, є щоденник.

За період проходження навчальної практики здобувачі виконують ряд запланованих робіт. Здобувачі мають можливість спостерігати за різними напрямками роботи психолога-діагноста на базі практики. На основі наявних теоретичних знань та набутих практичних умінь, здобувачі виконують наступне: проведення індивідуальної психодіагностики та подальший аналіз проведеної роботи, проведення групової психодіагностики, формулювання психологічного діагнозу на основі проведених психодіагностичних обстежень. Керівник практики допомагає здобувачам на обов'язкових консультаціях у питаннях аналізу та обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику.

Проведення психодіагностичного дослідження реалізує актуалізацію та закріплення теоретичних знань та практичних навичок майбутніх фахівців у галузі психології. Аналіз психологічних явищ та індивідуально-психологічних особливостей особистості, що був реалізований практикантами під час навчальної практики оформлюється у вигляді індивідуального творчого завдання.

III. Заключний етап

На цьому етапі зі здобувачами проводиться консультація щодо захисту практики та розбору питань, що виникли під час проходження навчальної

практики. Здобувачами проводиться узагальнення практичного досвіду роботи, оформлення, здавання та захист звіту з навчальної практики на підсумковій конференції.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Після завершення практики студент подає керівникові для перевірки наступну документацію:

1. Щоденник проходження практики.
2. Звіт про виконання програми та індивідуального плану практики.
3. Індивідуальне творче завдання.

Вимоги до оформлення звітної документації

Щоденник практики (Додаток 1) здобувачі заповнюють від руки або у форматі .doc з повним представленням інформації про роботу, яку здобувач виконував впродовж практики.

Звіт (Додаток 2) про проходження практики обсягом 12–15 сторінок формату А4 має містити конкретний опис виконаної студентом роботи, а також відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики та індивідуального завдання. Шрифт Times New Roman, кегль 14, міжстроковий інтервал – 1,5, всі поля – 2 см.

Звіт має містити наступні структурні елементи:

- вступ (описати мету та завдання практики);
- основна частина:
 - 1.1. підготовчий етап,
 - 1.2. основний етап ,
 - 1.3. заключний етап.
- висновки;
- список використаної літератури.

Звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок.

Індивідуальне завдання

Кожен студент обирає одну тему та готує індивідуальне творче завдання, в якому вказує:

- теоретичні відомості на обрану тематику;
- методи психодіагностики;
- прикріплює результати проведеного дослідження (обробка результатів у вигляді відсоткового співвідношення);
- усереднений психологічний профіль досліджуваних осіб.

Обсяг – 20–30 сторінок. Шрифт Times New Roman, кегль 14, міжстроковий інтервал – 1,5, всі поля – 2 см.

На титульному аркуші (Додаток 3) повинні бути зазначенні: назва ЗВО, факультету та кафедри, на якій виконано роботу, прізвище, ім'я та по батькові студента, курс і група, назва і вид роботи (реферат), дані викладача, місто і рік виконання роботи.

Зміст повинен містити перелік всіх без винятку заголовків роботи із зазначенням сторінок.

У вступі повинно бути висвітлене обґрунтування вибору теми, зокрема: актуальність, сучасні підходи до розв'язання проблеми; наявність різних точок зору; мета і значущість теми.

У основному змісті повинно бути висвітлено: сутність проблеми або виклад об'єктивних наукових відомостей; критичний огляд літератури; висновки.

У списку використаних джерел повинен бути наданий перелік використаної літератури в алфавітному порядку з повним бібліографічним описом джерел та нумерацією. При цьому в нього включається лише та література, на яку було зроблено посилання в тексті або витримки, з якої вони цитувалися. Список використаних джерел має бути оформлений згідно з ДСТУ 8302:2015.

У додатки включається другорядний матеріал, наприклад анкети, великі схеми, таблиці тощо.

ЗАХИСТ ПРАКТИКИ

Навчальна практика захищається здобувачем перед комісією, яку призначає завідувач кафедри або керівник практики від кафедри. Захист практики та оцінки обговорюються на засіданні кафедри. Під час захисту навчальної практики здобувачі коротко характеризують виконану роботу на базі практики, звітують про виконані індивідуальні завдання.

Під час захисту оцінюються: повнота виконання програми практики та індивідуального завдання, презентація результатів практики і відповіді студента на поставлені запитання під час звітної конференції.

Критерії розрахунку рейтингових балів за навчальну практику подано у таблиці.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

№ з/п	Вид звітної роботи	Кількість балів
1	Оформлення звітної документації	
	Звіт про проходження практики	35
	Щоденник студента-практиканта	15
	Індивідуальні завдання з програмою психологічного дослідження	20
2	Презентація (від групи) на тему «Наша навчальна практика»	5
3	Виконана студентом під час практики робота (асистування психологу, відвідуваність усіх запланованих заходів, відгук керівника бази практики)	20
4	Захист звіту про проходження практики	5
	Разом	100

За результатами звітування та підсумування всіх видів виконаних робіт виставляється підсумковий бал за практику.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	«зараховано»
85–89	B	
75–84	C	
70–74	D	
60–69	E	
35–59	FX	«не зараховано з можливістю повторного складання»
0–34	F	«не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Дуткевич Т. В. Теорія і практика розвивально-корекційної роботи психолога. Київ: КНТ, 2019. 266 с.
2. Кузікова С. Основи психокорекції. К.: Академія, 2021. 336 с.
3. Кузьо О. Основи психологічної практики : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.
4. Панок В. Г. Психологічна служба. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.
5. Партико Н. В. Психологія конфліктів. Львів: Львівська політехніка, 2019. 132 с.
6. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник. К.: Університетська книга, 2019. 442 с.
7. Поліщук С. А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів. Навчально-методичний посібник. К.: Університетська книга, 2018. 134 с.

8. Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 246 с.

Додаткова

1. Власова О. І., Никоненко Ю. В. Соціальна психологія організацій та управління. К.: Центр учбової літератури, 2023. 392 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
3. Ільїна Н. М., Мисник С. О. Загальна психологія: теорія та практикум. К: Університетська книга, 2023. 352 с.
4. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. К: «Центр навчальної літератури», 2018. 272 с.
5. Москалець В. П. Психологія особистості. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 262 с.
6. Тарасова Т. Б. Психологічна просвіта. К.: Університетська книга, 2023. 462 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Етичний кодекс психолога:
https://upsihologa.com.ua/etychnyi_kodeks_psyhologa.html
2. Інтернет-бібліотеки: <http://www.psylib.kiev.ua/>, <http://www.psytopos.lviv>,
3. Реєстр наукових фахових видань України. <http://nfv.ukrintei.ua/>
4. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія»
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/053-Psykholohiya-bakalavr.28.07-1.pdf>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

Форма № Н-7.03

(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____

напрямок підготовки _____

спеціальність _____
(назва)

_____ курс, група _____

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет психології та соціальної роботи

Кафедра соціальної психології

ЗВІТ

ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Виконав(ла) студент(ка) денної форми
навчання 3 курсу __ групи

ІІІ

Освітньо-кваліфікаційний рівень
бакалавр

Спеціальність 053 Психологія

Керівник практики: доктор філософії з
психології, доцент кафедри соціальної
психології Гудімова А. Х.

Одеса 2024

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет психології та соціальної роботи

Кафедра соціальної психології

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

Виконав(ла) студент(ка) денної форми
навчання 3 курсу __ групи

ІІІ

Освітньо-кваліфікаційний рівень
бакалавр

Спеціальність 053 Психологія

Керівник практики: доктор філософії з
психології, доцент кафедри соціальної
психології Гудімова А. Х.

Одеса 2024

Навчальне видання

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»

Електронне практичне видання

Укладачі:

Гудімова Алісар Халедівна
Данілова Олена Сергіївна

В авторській редакції

Затвердж. авт. 02.08.2024. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1 МБ. Зам. № 2817.

Видавець і виготовлювач
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
65082, м. Одеса, вул. Університетська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua